

Actieplan 2024

25 maart 2024

« Het College zal in 2024 inzetten op een effectief, risicogestuurd en proportioneel toezicht op de auditkwaliteit en de integriteit van de auditsector.

Het College handhaaft het wettelijk en reglementair kader door voortdurend na te gaan of bedrijfsrevisoren, die bakens moeten zijn van ethiek en onafhankelijkheid, hun missie correct en deskundig vervullen.

Hiermee draagt het College bij tot het algemeen belang dat gebaat is bij eerlijke en transparante financiële markten, waarin gebruikers kunnen vertrouwen in de financiële en niet-financiële informatie. »

Bénédicte Vessié, Voorzitter

1. Algemene overwegingen¹

Vertrouwen is een essentiële vereiste van de burgers ten aanzien van alle openbare en particuliere instellingen en een voorwaarde voor een succesvol en voorspoedig economisch en zakenleven.

Gelijke en correcte informatie voor de betrokken marktdeelnemers is daarbij ook een cruciale voorwaarde voor eerlijke en transparante financiële markten. De *business* omgeving waarin de economische actoren en hun bedrijfsrevisoren optreden, evolueert continu en met stijgende complexiteit. En zo ook de noden van allen die baat hebben bij (niet-)financiële rapportering van hoge kwaliteit. Correcte marktinformatie is de pijler voor een efficiënte kapitaalallocatie en draagt bij tot rendabele investeringen en aldus tot een aantrekkelijk Belgisch economisch investeringsklimaat, wat de basis vormt van economische groei.

Dat onderstreept de essentiële rol van bedrijfsrevisoren om vertrouwen te scheppen bij derden in de informatie die ondernemingen en andere actoren verschaffen. Geen of foutieve informatie kan leiden

¹ Het jaarlijks actieplan van het College geeft een high level inzicht in de accenten die het College in zijn toezicht in het kalenderjaar wil ontwikkelen. Dit overzicht is uit de aard zelf onvolledig, want high level en louter informatief. Hierin kunnen bijgevolg geen rechten worden geput in het kader van concrete controleacties van het College.

Het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren is een onafhankelijke toezichthouder die zich voortdurend inzet voor de behartiging van het algemeen belang middels uitmuntende auditkwaliteit. Deze publicatie maakt deel uit van zijn continue inspanningen om kwalitatief hoogwaardige audits met eerbied voor de ethische normen te promoten. Meer informatie is beschikbaar op de [website](#) van het CTR.

tot foute investeringsbeslissingen en in geval van fraude tot financiële schade wat een vertrouwensbreuk kan veroorzaken bij de gebruikers die hun beslissingen op die informatie steunen.

Het onafhankelijk toezicht op de sector onderstreept het belang van het beroep, en vormt de hefboom voor het effectief handhaven, samen met alle bedrijfsrevisoren, van het, dagelijks te winnen, vertrouwen in deugdelijke auditkwaliteit en eerlijke marktinformatie.

Als toezichthouder op de auditkwaliteit en de anti-witwasbepalingen, zet het College zich daarom onvermoeibaar in voor de belangen van allen door voortdurende versterking van het ecosysteem voor auditkwaliteit, integriteit en groei van het vertrouwen van beleggers, kredietverstrekkers en stakeholders in de kwaliteit en betrouwbaarheid van de door bedrijfsrevisoren gecontroleerde informatie. Dit is des te meer noodzakelijk in een schommelend economisch klimaat met toegenomen geopolitieke spanningen, pittige business- en klimaatuitdagingen en organisatorische uitdagingen.

Het College treedt daarbij hoofdzakelijk preventief op indien zijn controles onvolkomenheden aan het licht brengen. Dit vormt kansen voor het beroep om zich voortdurend te verbeteren.

2. Trends en risico's in 2024

In 2024 zullen economische instabiliteit gekoppeld aan renteschommelingen, kostenstijgingen, waardeverminderingen en *going concern* problemen, de digitalisering alsook de integriteitsrisico's belangrijke risicofactoren vormen voor bedrijfsrevisoren bij het auditeren van hun cliënten.

De omzetting van de CSRD-richtlijn in het Belgisch recht en de toepassing van de standaarden inzake niet-financiële verslaggeving zijn uitdagingen die opportuniteiten bieden, maar ook belangrijke investeringen in expertise vergen.

De eventuele moeilijkheid bij het aantrekken of het behoud van deskundig personeel zal druk zetten op de kantoororganisatie zonder te mogen inboeten op de auditkwaliteit van de controles.

De inwerkingtreding van ISQM1 en ISQM2² zal de interne kantoororganisatie van bedrijfsrevisorenkantoren versterken door een actief risicobeheer.

De omgeving waarin bedrijfsrevisoren optreden is continu in beweging met opportuniteiten en risico's en zo ook zullen de trends en risico's die het College identificeert bij aanvang van het jaar, permanent evolueren.

² Norm inzake de toepassing van de internationale standaarden voor kwaliteitsmanagement 1 en 2 (ISQM 1 en 2) en van ISA 220 (herzien) in België. Deze normen treden in werking:

1. Betreffende de opzet en de implementatie van een kwaliteitsmanagementsysteem voor de revisorale opdrachten in overeenstemming met ISQM1, uiterlijk op 15 december 2023; de op grond van de paragrafen 53 en 54 van ISQM1 vereiste evaluatie van het kwaliteitsmanagementsysteem dient te worden uitgevoerd binnen een jaar na 15 december 2023;
2. Voor de toepassing van ISQM2 met betrekking tot revisorale opdrachten betreffende periodes die aanvangen op of na 15 december 2023;
3. Voor de toepassing van ISA 220 (Herzien) op controles van financiële overzichten met betrekking tot boekjaren die op of na 15 december 2023 aanvangen.

De inflatie-gebonden kostenverhogingen en de geopolitieke onzekerheid als gevolg van militaire conflicten in Oekraïne en het midden oosten, met variabele intensiteit in de verschillende sectoren, scheppen onzekerheid over de financiële cijfers van economische actoren, over de inbaarheid van hun vorderingen en over de waardering van hun materiële en immateriële activa.

De beide langetermijntrends, die het College in 2023 reeds identificeerde, blijven in 2024 aanwezig en zullen het beroep in de komende jaren impacteren.

Digitalisering en de technologische evolutie, met onder meer AI³-modellen, en bijhorende grotere mogelijkheden van data-exploitatie en automatisatie vormt de eerste langetermijntrend.

Digitalisering verandert de aard van de gecontroleerde ondernemingen en vereist een aanpassing van de revisorale controle. Een toenemende digitale bedrijfsvoering maakt bijvoorbeeld *real-time* rapportering mogelijk en maakt data beschikbaar naast de formele verslaggeving die inzicht biedt in de prestaties van de onderneming. Dit maakt het voor bedrijfsrevisoren mogelijk om hun controles efficiënter en effectiever in te richten, onder andere door de toepassing van data-analyse. De grotere bedrijfsrevisorenkantoren investeren volop in digitalisering en willen tijdens de controle méér gebruik maken van technologie en data-analyse om controlewerkzaamheden uit te voeren. Dit brengt opportuniteiten met zich mee, maar ook risico's. Technologie en data-analyse kunnen de kwaliteit van de controle verhogen, maar leiden ook tot vraagstukken met betrekking tot de betrouwbaarheid van deze technieken, de bewijswaarde ten aanzien van het College en derden, de beheersing van de IT-omgeving en de gevoeligheid voor cybercriminaliteit.

Cyberveiligheid is een universeel operationeel risico waartegen alle bedrijfsrevisorenkantoren zich voortdurend moeten wapenen. Data-integriteit van de controledossiers middels een passende kantoororganisatie moeten daarom een primaire zorg van elke bedrijfsrevisor zijn. In dit verband zal het College blijvende aandacht besteden aan het tijdig definitief samenstellen van het controledossier en de eerbiediging door de bedrijfsrevisoren van de integriteit van de gegevens in hun controledossiers.

Nieuwe trends in de waardecreatie van de economische actoren verklaren ook ten dele een toenemend belang van de beschikbaarheid van niet-financiële informatie en verhogen de relevantie van nieuwe risico's, zoals duurzaamheid en cyberincidenten. Deze trends liggen zelf ook aan de bron van delicate waarderingen van immateriële vaste activa gelinkt aan intellectuele eigendomsrechten, *knowhow in supply chain* en digitale bedrijfsvoering. Eenzelfde verhaal geldt voor virtual assets die bedrijfsrevisoren voor grote uitdagingen plaatsen.

De verduurzaming is de tweede langetermijntrend die het beroep zal beïnvloeden.

De Europese CSRD-richtlijn zal in 2024 naar verwachting omgezet worden in het Belgisch recht. Grote emittenten zullen over de boekjaren gestart op of na 1 januari 2024 over niet-financiële informatie (NFI) gebaseerd op de *European Sustainability Reporting Standards* (ESRS) moeten rapporteren. Doorheen de tijd zullen meer ondernemingen de duurzaamheidsrapporteringverplichtingen moeten toepassen.

³ Artificial Intelligence.

De CSRD vereist ook dat een externe auditor/*assurance provider* beperkte mate van zekerheid verschaft over de niet-financiële informatie die is opgesteld op basis van de ESRS.

Ondernemingen dienen nog grote inspanningen te doen om de niet-financiële rapportering te realiseren en ook de beschikbaarheid van duurzaamheidsdata kan hierbij een aandachtspunt zijn. Bedrijfsrevisorenkantoren zullen bijgevolg met ingang van 2025 de kans hebben om *assurance* te geven over duurzaamheidsrapportering. Dit biedt opportuniteiten, maar ook uitdagingen voor het beroep, in termen van kenniswerving en het in te zetten personeel.

Deze verschuivingen vinden bovendien plaats tegen de achtergrond van de bestaande uitdagingen, zoals het verhogen van de auditkwaliteit, blijvende aandacht voor continuïteits- en integriteitsrisico's, maar ook het vinden en het behouden van deskundig personeel.

De moeilijkheid om personeel te rekruteren is een vaststelling in veel economische sectoren en vormt ook voor de bedrijfsrevisoren een operationeel risico. Daarbij komt dat de interesse in de studie accountancy ten opzichte van andere studies daalt, terwijl de maatschappelijke vraag naar controles door bedrijfsrevisoren stijgt. Ook de stijgende verwachtingen van de samenleving in het beroep en een complex reglementair kader noopt tot voortdurende bijscholing en aanpassing en riskeert de uitstroom uit een sector in vergrijzing te vergroten. De nood aan personeel wordt versterkt voor wie zich wil specialiseren in het toekomstig auditeren van duurzaamheidsrapportering.

Een deel van de kantoren doet beroep op *outsourcing*, ook in het buitenland, om het personeelstekort op te vangen of expansie mogelijk te maken. Uitbesteding vereist echter een degelijke kennis, opvolging en supervisie van de uitbestede activiteit en kan nooit resulteren in het zich bevrijden van de eigen verantwoordelijkheid.

Door de vergrijzing in de accountancysector, de toenemende regelgevende eisen en de stijgende digitaliseringskost zoeken een deel van de bedrijfsrevisorenkantoren schaalvergroting door *partnerships*, eventueel met *private equity* investeerders, en consolidatie, een trend die zich naar verwachting zal doorzetten in de komende jaren.

Alle bedrijfsrevisorenkantoren moeten zonder uitzondering erover waken om voldoende tijd en middelen aan hun controles te besteden. Het risico bestaat erin dat een bedrijfsrevisor er niet in slaagt om het vereiste tijdsbudget door te rekenen aan zijn cliënt en daarom besluit om ten onrechte de opinie te steunen op onvoldoende werkzaamheden. Dit risico wordt versterkt bij deelname door de bedrijfsrevisor aan openbare aanbestedingen die de kwaliteit van de dienstverlening niet of onvoldoende in aanmerking nemen en de toewijzing uitsluitend gebeurt aan de laagste bieder. Dat schept het risico dat bedrijfsrevisoren opdrachten zouden aanvaarden tegen financiële voorwaarden die het benodigde tijdsbudget voor de wettelijk en reglementair vereiste werkzaamheden niet dekken.

Een bijzonder punt van zorg voor het College is dan ook dat de auditkwaliteit niet mag dalen ten koste van de gebruikers van financiële informatie: stakeholders moeten erop kunnen vertrouwen dat verslagen blijvend worden afgeleverd op basis van voldoende kennis en middelen. Het College brengt deze zorg mee in rekening in zijn risicogestuurde aanpak.

De betrokkenheid van bedrijfsrevisorenkantoren bij integriteitsincidenten bij hun cliënten - wegens het witwassen van geld, het financieren van terrorisme en malafide organisaties of andere vormen van al dan niet georganiseerde witteboordcriminaliteit - zijn een doorlopend risico. Dit integriteitsrisico is zeker aanwezig bij cliënten met internationale activiteiten. Maar ook puur nationaal actieve ondernemingen staan bloot aan dit risico, dat zelfs hoog is in sommige sectoren zoals deze van vastgoedtransacties, tweedehandsvoertuigen, luxeproducten, horeca, virtual assets... Dit hoog AML-
risico vereist een gepaste verhoogde waakzaamheid. Ook de nodige deskundigheid en het adequate tijdsbudget moeten op het appel zijn.

De toegenomen aandacht voor deze risico's bij bedrijfsrevisorenkantoren kan ertoe leiden dat kantoren cliënten met een afwijkend risicoprofiel afstoten (*de-risking*). Het risico bestaat hierdoor dat deze cliënten ofwel moeilijker een bedrijfsrevisor vinden of beslissen er geen aan te stellen (zelfs in strijd met de wettelijke voorschriften), ofwel een bedrijfsrevisor aanstellen die niet de expertise heeft om voldoende de risico's te onderkennen.

Tenslotte verwacht de samenleving ook een toenemende alertheid voor integriteitsrisico's.

Het College brengt al deze zorgen mee in rekening in zijn risicogestuurde aanpak.

3. Actieplan van het College in 2024

Het College heeft gekozen voor een proactief actieplan in 2024 dat volop inzet op materiële auditkwaliteitsrisico's en integriteit.

In 2024 zal het College een pedagogische benadering hanteren bij de controle op de pas ingevoerde norm ISQM.

Het College wil ook blijvend inzetten op dialoog met de sector en op een continue verfijning van zijn risicogestuurde en proportionele aanpak waarvan *datagaring* en -kwaliteit de noodzakelijke hefbomen vormen.

Faire, tijdige en proportionele *enforcement* blijft tenslotte de hoeksteen van een daadkrachtig preventief toezicht.

Het College is een risicogestuurde toezichthouder die zijn middelen proportioneel inzet op de wijze die het meest publieke waarde wil creëren.

Het College verfijnt jaarlijks en voortdurend zijn proportionele aanpak door zijn toezicht nauwer af te stemmen op de aard en omvang van de activiteiten van de bedrijfsrevisoren. Bijzondere aandacht gaat ook naar het opleggen van maatregelen volgens een *level playing field* benadering, waarbij een gelijke of gelijkwaardige behandeling voorop staat met inachtnaam van de specifieke kenmerken en het inherent risico van elk dossier.

Met zijn actie wil het College schade vermijden bij eindgebruikers van financiële informatie door gebrekkige informatie, foutieve informatie, of dalend vertrouwen in die informatie. Dit kan leiden tot foute beleggings- of kredietbeslissingen en, in het uiterste geval, financiële schade door frauduleuze financiële verslaggeving. Het toezicht is dan ook grotendeels risicogestuurd.

Doorlopende en thematische auditkwaliteitscontroles vormen een onderdeel van dat proportioneel en risicogestuurd toezicht met aandacht voor thema's die centraal staan in de maatschappelijke ontwikkelingen en de risico's en moeilijkheden waarmee het beroep te maken krijgt.

Met zijn actieplan blijft het College volop inzetten op auditkwaliteit en integriteit, met verfijning van zijn aanpak, geschraagd door een hoge aandacht voor *datagaring* en -kwaliteit.

Het College wil in 2024 opnieuw inzetten op een actieve dialoog met de sector rond de sturing door de bedrijfsrevisorenkantoren naar hogere auditkwaliteit, de implementatie van ISQM, de beheersing van integriteitsrisico's en de niet-financiële rapportering.

Dit actieplan van het College bestrijkt de volgende domeinen⁴:

- de *governance* van het College;
- de sensibilisering door communicatie van het College en de dialoog met de sector;
- de kwaliteitscontroles door het College;
- het toezicht door het College;
- de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme;
- de enforcement-acties van het College.

3.1. De governance van het College

Het College onderzoekt voortdurend hoe het zijn gebruik van de gegevens waarover het beschikt, de risicoanalyse van de sector en de verwerkingstijd en dekking van de kwaliteitscontroles kan verfijnen.

Het College ontwikkelt een **datagedreven toezicht** om zodoende een meer diepgaand inzicht te krijgen in de sector en diens evoluties, alsook om zelf beter aan te sluiten op de trend van digitalisering in het auditberoep. Deze datacollectie gaat steeds gepaard met de noodzakelijke aandacht voor de werklust die dit bij bedrijfsrevisoren meebrengt, alsook met de nodige waarborgen zoals adequate gegevensbescherming. Daarom is het College alert voor de aanpak van de andere Europese toezichthouders en voor de ontwikkelingen op het niveau van de CEAOB die als benchmark dienst doen.

De kwaliteit van de gegevens die het College gebruikt voor de uitvoering van zijn opdracht en de beschikbaarheid van volledige, nauwkeurige en actuele informatie is een recurrent en belangrijk punt van zorg voor het College. Het College steunt zich immers grotendeels op deze informatie voor zijn toezicht. Daarom eist het College kwaliteitsvolle en correcte informatie.

Dit geldt vooreerst voor de gegevens die de bedrijfsrevisoren verstrekken met het oog op opname in het openbaar register, die niet alleen door het College en het Instituut van de Bedrijfsrevisoren (hierna "IBR"), maar ook door het publiek, worden gebruikt. Het College bewaakt de kwaliteit van de in het register gepubliceerde gegevens onder meer op basis van de jaarlijkse rapportering door het IBR,

⁴ De volgorde van de onderwerpen is geen indicatie van het belang dat het College aan de onderwerpen hecht.

waaraan de wetgever het houden en het bijwerken van het openbaar register heeft gedelegeerd.

Dit geldt ook voor de gegevens die worden verstrekt in het kader van de jaarlijkse *Auditors Annual Cartography*, alsook voor de antwoorden op de door het College opgestelde thematische vragenlijsten of voor alle andere informatie die in andere omstandigheden aan het College wordt verstrekt. Het College voert jaarlijks, en dus ook in 2024, controles uit op de juistheid van de door bedrijfsrevisoren in de AAC ingevoerde gegevens, zowel middels steekproeven, als in het kader van de kwaliteitscontroles. Ook kan het College in dat verband bijkomend de onderliggende processen onderzoeken bij grote OOB en niet-OOB-bedrijfsrevisorenkantoren.

3.2. De sensibilisering door communicatie van het College en de dialoog met de sector

Het **communiceren van zijn verwachtingen** over de correcte toepassing van het regelgevend kader, is voor het College een belangrijk werkinstrument. Het College zal zijn inzichten blijven delen om de sector te sensibiliseren voor recurrent vastgestelde inbreuken of moeilijkheden of om goede praktijken te promoten. Daarmee verhoogt het College ook de voorspelbaarheid van zijn optreden.

Het College onderstreept verder het belang van de nationale dialoog en van internationale samenwerking.

Wat de **nationale dialoog** betreft, wil het College op vraag van alle betrokkenen de dialoog met de sector, zoals georganiseerd in 2023, verder versterken om zijn begrip te verhogen over de uitdagingen in de sector. Het College wenst daarbij zijn inzicht te verfijnen in hoe bedrijfsrevisorenkantoren voornemens zijn om de auditkwaliteit te verbeteren en welke de eerste bevindingen zijn van de implementatie van de normen ISQM. Ook wil het College daarbij meer inzicht verwerven in hun waakzaamheid voor integriteitsrisico's zoals fraude en AML-risico's en de mate waarin technologische trends, investeringen en aan human resources gerelateerde aspecten die hun activiteit beïnvloeden.

Daarnaast wisselt het College regelmatig van gedachten met de Hoge Raad voor de Economische Beroepen (hierna "HREB"). Dit gebeurt doorgaans in de vorm van door de HREB aan het College gevraagde adviezen over ontwerpnormen die door het IBR zijn opgesteld, dan wel in de vorm van door het College gevraagde adviezen over aangelegenheden van normatieve aard of nog, gedachtewisselingen over de evoluties in de sector.

De evaluatie van het jaarlijks rapport van het IBR over de uitvoering van de bij wet aan het IBR gedelegeerde taken, de kwaliteit van de gegevens in het openbaar register, het volgen van permanente vorming door de bedrijfsrevisoren en de belangrijkste inbreuken die de kwaliteitscontroles aan het licht brengen, staan ook op de jaarlijkse agenda. Ook zal het College zijn dialoog met het IBR voortzetten met aandacht voor de kansen en uitdagingen van het beroep.

Het College zal verder zijn dialoog met de Algemene Administratie van de Thesaurie, de Cel voor Financiële Informatieverwerking, de Nationale Bank van België en de FSMA verdiepen in het kader van de strijd tegen het witwassen van geld.

Tenslotte geeft het College ook technisch advies aan ministeriële kabinetten op hun vraag.

De aandacht van het College in zijn **internationale samenwerking** gaat vooral uit naar de evoluties in de sector en de auditstandaarden, het bepalen van auditkwaliteitsindicatoren, het *level playing field* op Europees niveau en de invulling van het toezicht op de grensoverschrijdende bedrijfsrevisorenkantoren.

Wat de Europese en internationale samenwerking betreft, zal het College niet alleen deelnemen aan de werkzaamheden van het *Committee of European Audit Oversight Bodies* (CEAOB) en het *International Forum of Independent Audit Regulators* (IFIAR). Het zal ook deelnemen aan de werkzaamheden van Europese colleges, samengesteld uit publieke toezichthouders van de EU-lidstaten, met betrekking tot internationale netwerken van bedrijfsrevisorenkantoren. Als lid van het CEOB neemt het College deel aan de trimestriële vergaderingen en volgt het de Europese ambities op het gebied van *corporate reporting* op de voet. Het College kan ook ingaan op vragen tot bilaterale internationale samenwerking, zoals inzonderheid het geval is voor de samenwerking met zijn Amerikaanse homoloog, de *Public Company Accounting Oversight Board* (PCAOB).

3.3. De kwaliteitscontroles door het College

Jaarlijks selecteert het College op basis van zijn risicoanalyse welke bedrijfsrevisoren – ongeacht of zij al dan niet wettelijke controles van financiële overzichten uitvoeren bij organisaties van openbaar belang (OOB's) – het aan zijn kwaliteitscontrole onderwerpt.

Het College beschouwt de kwaliteitscontroles als zich herhalende langetermijncycli. Zoals voor alle facetten van zijn toezicht, zet het College ook binnen deze kwaliteitscontrolecycli zijn middelen risicogestuurd in waarbij niet alleen potentieel meer schadelijke situaties worden aangepakt, maar ook nieuwe trends en evoluties onder de loep worden genomen. Risicogestuurde selecties en steekproeven worden steeds aangevuld door willekeurige steekproeven om de fiabiliteit en representativiteit van de controleresultaten te verzekeren.

Het College hecht groot belang aan het uitvoeren van zijn kwaliteitscontroles op proportionele wijze, rekening houdend met de omvang van het bedrijfsrevisorenkantoor, de aard van de geleverde diensten en de maatschappelijke impact van de cliënteel. Het College werkt daarom met een interne segmentatie van de sector grotendeels gesteund op basis van de antwoorden in de jaarlijkse *Auditors Annual Cartography* en eventueel op de door het College opgestelde thematische vragenlijsten. Het College houdt ook rekening met de aanpak van de andere Europese toezichthouders en de ervaringen in de inspectiewerkgroep van de CEOB die als benchmark dienst doen.

Implementatie ISQM1 – thematische controle op AQI ontwikkeld door OOB-bedrijfsrevisorenkantoren

De norm ISQM1⁵ zal het belangrijkste organisatiethema vormen in 2024.

⁵ Vroeger *International Standard on Quality Control* (ISQC) 1.

Het College wil een pedagogische aanpak ontplooiën om inzicht te verwerven in de wijze waarop bedrijfsrevisoren deze nieuwe norm begrijpen en hebben geïmplementeerd en de toegevoegde waarde ervan in de risicobeheersing van hun revisorale activiteit. Het College wil deze inzichten delen met de sector.

Alle bedrijfsrevisoren, ook kleinere bedrijfsrevisorenkantoren en *sole practitioners*, moeten op grond van de norm ISQM1⁶ tegen 15 december 2024 hun kwaliteitsmanagementsysteem te evalueren.

De controle van het College wil in 2024 pedagogisch en sensibiliserend zijn, met voornamelijk aandacht voor de norm ISQM1 componenten 'Het risico-inschattingsproces van het kantoor' en 'Middelen (*human resources*)'. Voor grote bedrijfsrevisorenkantoren wordt hieraan het component 'Governance en leiderschap' toegevoegd.

De toepassing van de door ISQM1 vereiste actieve risicobeheersing zal bij de bedrijfsrevisorenkantoren in de praktijk uitmonden in het ontwikkelen en opvolgen van auditkwaliteitsindicatoren (*Audit Quality Indicators of AQI*)⁷. Het College zal een thematische controle op deze AQI verrichten bij de grootste bedrijfsrevisorenkantoren die OOB controleren, en op basis hiervan een selectie van nuttige AQI als goede praktijk identificeren.

Ethische regels: thematische controle op de procedures die opleidingen omkaderen met inbegrip van het bewaken van de eerlijkheid bij het afleggen van examens en interne kantoortesten.

Recente problemen, in de pers aangeduid als "examenfraude", in het buitenland, en in 2023 nog in Nederland, zijn schadelijk voor de reputatie van de sector wiens beroepsbeoefenaars en hun personeel geacht worden doorlopend blijf te geven van een onberispelijke ethiek en eerlijkheid.

Gelet op deze recente ontwikkelingen heeft het College beslist om de robuustheid van de procedures die opleidingen en examens omkaderen te onderzoeken, met bijzondere aandacht voor de wijze waarop het beleid eerlijkheid nastreeft bij het afleggen van examens of interne kantoortesten.

Vooreerst startte het College in H2 2023 de controle op de omkadering door het IBR van de examens die toegang verschaffen tot het beroep van bedrijfsrevisor zoals voorgelegd door het IBR. Deze controle wordt in 2024 uitgebreid met de controle op de omkadering van de aanwezigheidsregistratie tijdens permanente vormingen door het IBR. Tenslotte zal het College in 2024 een thematische controle uitvoeren bij de grootste bedrijfsrevisorenkantoren op hun interne kantoortestprocedures die de interne kennistesten omkaderen en daarbij ethisch gedrag nastreven.

Uitdieping risicogestuurde en proportionele kwaliteitscontroles

Het College zal in 2024 zijn werk verderzetten om zijn risicogestuurde en proportionele benadering verder uit te diepen door een voortdurende verfijning van de segmentatie van de bedrijfsrevisorenkantoren in functie van onder meer het type cliënt, het type activiteit, de erelonen en het aantal personeelsleden. De bedoeling daarbij is om de intensiteit van de kwaliteitscontroles en de

⁶ Van toepassing met ingang van 15 december 2023.

⁷ Het College houdt daarmee rekening met de ervaring van de andere Europese toezichthouders.

verwachtingen van het College inzake de kwaliteit van de kantoororganisatie, proportioneel af te stemmen op elk segment.

Het College wil de frequentie van de controles bij **de bedrijfsrevisoren die organisaties van openbaar belang controleren (OOB-bedrijfsrevisoren)** gradueel intensifiëren door kwaliteitscontroles te combineren met thematische controles.

In het **niet-OOB-segment** situeren zich een aantal bijzonder **grote kantoren**. Vanuit risicogestuurd oogpunt verwacht het College van deze grote niet-OOB-bedrijfsrevisorenkantoren een hoge en adequate kwaliteit van hun kantoororganisatie, alsook een actieve aansturing van hun voortdurend streven naar verbetering van hun auditkwaliteit. Het College streeft ernaar om geleidelijk aan en op risicogestuurde wijze bij hen de controles te laten evolueren naar een kortere kwaliteitscontrolecyclus dan de wettelijke minimumvereiste van 6 jaar.

De aanpak van de kwaliteitscontroles bij de **kleinere bedrijfsrevisorenkantoren** en **sole practitioners** blijft in 2024 grotendeels ongewijzigd. De externe inspecteurs waarop het College steunt, voeren de controle door nazicht van het controledossier en een uitvoerig gesprek met de gecontroleerde bedrijfsrevisor.

Voor de **sole practitioners** wil het College vooral inzetten op de kwaliteitscontrole van mandaten en doorheen de hierin geïdentificeerde problemen de auditkwaliteitsomkadering toetsen. Dit is een nieuwe en belangrijke vereenvoudiging in de controleaanpak voor dit segment. Slechts indien tijdens de controle materiële problemen aan het licht komen die wijzen op zwaktes in de kantoororganisatie, zal het College een bredere scope controleren.

Deze vereenvoudigde aanpak is slechts gerechtvaardigd rekening houdend met de maatschappelijke impact van hun cliënteel en kan daarom in beginsel geen toepassing vinden als de cliëntenportefeuille van een **sole practitioner** administratieve overheden of middelgrote of grote ondernemingen, eventueel zelfs OOB-clianten bevat.

Deze aanpak belet ook niet dat het College steeds thematische controles kan organiseren over een thema met beperkte scope, wat toelaat om de goede praktijken te identificeren en te vermijden valkuilen te detecteren.

Voor kleinere bedrijfsrevisorenkantoren en **sole practitioners** die een belangrijk deel van hun erelonen halen uit bijzondere opdrachten zal de controle zich toespitsen op de selectie van één of meerdere bijzondere opdrachten (b.v. vereffeningen, fusies, splitsingen).

Risicogestuurde kwaliteitscontrole op materiële auditkwaliteitsrisico's

Voor alle bedrijfsrevisoren, die OOB- en niet-OOB-clianten hebben, wenst het College voor de kwaliteitscontroles in 2024 controles op te zetten die nauw aansluiten bij de specifieke risico's eigen aan de geselecteerde mandaten. Dit moet toelaten om de toepassing van het wettelijk en normatief kader in de controledossiers te controleren op de materiële auditkwaliteitsrisico's.

Daarbij kan een representatief staal aan commissarismandaten gecontroleerd worden op sleutelementen zoals:

- de planning van de audit;

- de risico-inschatting en bepaling van de auditrespons;
- de consolidatie;
- de materialiteitsgrens;
- de uitvoering van de auditwerkzaamheden voor bepaalde geïdentificeerde risico's, inzonderheid met betrekking tot continuïteit, boekhoudkundige waarderingen en fraude indicaties;
- de archivering en supervisie (nazicht van het dossier).

Bij het **selecteren van wettelijke controleopdrachten**, zal het College in het jaar 2024 bijzondere aandacht hebben voor de impact van de economische evolutie, trends en risico's (zoals uiteengezet sub II) onder meer middels de volgende criteria:

- de maatschappelijke impact van de door de bedrijfsrevisor geauditeerde onderneming;
- mandaten waaraan uitzonderlijk weinig controle-uren zijn besteed of waarvoor zeer lage erelonen zijn aangerekend;
- continuïteit en faillissement;
- boekhoudkundige waarderingen;
- sectoren en auditcliënten geïmpacteerd door economische of geopolitieke schokken⁸;
- sectoren gekenmerkt door een hoge graad van digitalisering.

Gezamenlijke inspecties met de PCAOB

Het College zal de **gezamenlijke inspecties met de PCAOB**, die in 2021 van start gingen, voortzetten. Het doel van deze inspecties is de kwaliteitsbeoordeling van de geleverde diensten aan OOB's zoals omschreven in de Amerikaanse wetgeving⁹. Gelet op het doel dat de PCAOB nastreeft, is het theoretisch perfect mogelijk dat een bedrijfsrevisorenkantoor dat in België niet als een OOB-kantoor kwalificeert, toch onderworpen wordt aan een gezamenlijke inspectie van het College en de PCAOB.

Voor 2024 zijn verscheidene gezamenlijke inspecties met de PCAOB gepland. Het College voert de *joint inspections* in overleg met de PCAOB uit overeenkomstig een driejarige cyclus conform aan de Amerikaanse wetgeving die in een minimale driejaarlijkse controle voorziet. Aldus start in 2024 een nieuwe gezamenlijke inspectiecyclus met de PCAOB.

Bij de planning van zijn kwaliteitscontroles houdt het College rekening met de gezamenlijke inspecties met de PCAOB. Dit is in het belang van Belgische ondernemingen die genoteerd zijn op gereglementeerde markten in de VS (NYSE, NASDAQ, OTC, ...) ¹⁰.

⁸ Inflatie, sterk verhoogde kosten, negatieve sectorevoluties, geopolitieke risico's en economische onzekerheid (productiebedrijven met *supply chain* problemen, oninbare vorderingen, daling van klanten, dalende rendabiliteit onder meer door sterk verhoogde kosten, belangrijke waardeverminderingen, financieringsproblemen, verlies van afzetmarkten, continuïteitsproblemen, enz...).

⁹ Het volstaat immers dat een niet-OOB-kantoor een cliënt heeft die in de VS beursgenoteerd is. Conform artikel 51 van de wet van 7 december 2016 neemt het College de leiding tijdens deze gezamenlijke inspecties.

¹⁰ Het College wijst op het belang van de gezamenlijke inspecties voor de Belgische ondernemingen die genoteerd zijn op gereglementeerde markten in de VS, in zijn [Mededeling inzake de onderhandelingen over een samenwerkingsakkoord met de PCAOB](#), gepubliceerd op zijn website.

De PCAOB voert meestal een integraal nazicht van het kwaliteitsbeheersingssysteem van het bedrijfsrevisorenkantoor en focust logischerwijze op de correcte rapportering over in de VS genoteerde ondernemingen met respect voor de Amerikaanse regelgeving. Daarin verschilt de invalshoek van de PCAOB met deze van het College. Toch zijn er belangrijke overlappingsen. Het College zal bij de keuze van de controletema's om reden van efficiëntie vaak een hybride benadering toepassen door zich grotendeels te aligneren op de door de PCAOB gemaakte keuze en hieraan eventueel een aantal eigen, meer Belgische, thema's toe te voegen¹¹. Aldus houdt het rekening met de werklast van de OOB-bedrijfsrevisorenkantoren.

3.4. Het toezicht door het College

Naast de kwaliteitscontroles die het College uitvoert, kan het College zijn publiek toezicht vervullen door in functie van trends, evoluties en nieuwe inzichten over te gaan tot het uitvoeren van punctuele of thematische controles bij één of meerdere bedrijfsrevisoren.

Aan de bron van toezichtsdossiers liggen ook faillissementen, geschillen of beweringen van fraude die het College ontvangt, bijvoorbeeld uit klachten of klokkenluidersmeldingen, persberichten en kennisgevingen over de vroegtijdige beëindiging van commissarismandaten. Bij het openen van dossiers op eigen initiatief kan de secretaris-generaal van het College ook rekening houden met informatie die het van andere autoriteiten of derden ontvangt.

Sommige van deze dossiers hebben een aanzienlijke maatschappelijke impact en eisen veel middelen van het College op. Het onderzoek ervan is echter belangrijk om het vertrouwen in het bedrijfsrevisoraat te ondersteunen.

3.5. De strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme

De sector maakte sinds 2018 vooruitgang in de beheersing van zijn witwasrisico en het risicoprofiel van zijn cliënteel. Toch is er nog ruimte voor verbetering.

De aandacht gaat daarbij uit naar het daadwerkelijk toepassen van de interne kantoorprocedures, niet enkel voor commissarismandaten, maar ook voor bijzondere opdrachten, die hogere risico's met zich meebrengen, of boekhoudactiviteiten. Het College neemt daarbij vooral enerzijds het relatief geringe aantal aangiften van atypische verrichtingen bij de Cel voor Financiële Informatieverwerking die de sector indient in aanmerking en anderzijds, de identificatie en omkadering van Politiek Prominente Personen, die vatbaar is voor verbetering.

Effectief risicobeheer is van vitaal belang voor de preventie van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme. Bedrijfsrevisoren moeten de risico's van hun klanten analyseren en

¹¹ Het is nuttig te vermelden dat de PCAOB reeds een grondig inzicht heeft op de kantoorprocedures van het te controleren bedrijfsrevisorenkantoor gezien deze kantoorprocedures meestal gestuurd worden vanuit de internationale netwerken en de PCAOB de bedrijfsrevisorenkantoren in meerdere landen inspecteert.

beoordelen en, in functie van het individuele risicoprofiel, een gepaste waakzaamheid aan de dag leggen.

In het kader van de kwaliteitscontrole van niet-OOB-bedrijfsrevisoren zal het College in 2024 zowel de kantoororganisatie als de toepassing van de kantoorprocedures in een selectie van kwaliteitscontroledossiers controleren. Dit kadert in het streven van het College om de hele sector aan een basiscontrole terzake te onderwerpen op, onder meer, het beschikken over een algemene risicobeoordeling en een individuele risicobeoordeling voor elke cliënt, alsook de naleving van waakzaamheidsverplichtingen en de identificatie van politiek prominente personen.

Het College zal volgens een risicogestuurde benadering commissarismandaten selecteren ter nazicht tijdens de kwaliteitscontrole van OOB-bedrijfsrevisoren.

In 2024 blijven thematische controles over de strijd tegen het witwassen van geld en de financiering van terrorisme belangrijk. Bij deze steekproefsgewijze controles wordt rekening gehouden met het risicoprofiel van de bedrijfsrevisor, alsook de resultaten van de enquête gehouden in de zomer van 2022 en de geactualiseerde sector-risicoanalyse die het College begin 2023 publiceerde.

De in 2022 opgestarte thematische controle in de vrijetijdsector en enkele subsegmenten hierin die meer blootgesteld zijn aan witwasrisico's, alsook voor Belgische bedrijfsrevisoren die niet enkel in België maar ook in het buitenland revisorale activiteiten ontplooiën, zal in 2024 worden afgerond.

Tenslotte finaliseert het College, onder coördinatie van de Thesaurie, de voorbereiding van de evaluatie door de FATF-GAFI op de volledigheid en effectiviteit van de antiwitwaswetgeving in België.

3.6. De enforcement-acties van het College

Enforcement is de hoeksteen van een sterke – versta effectieve- toezichthouder die optreedt in het algemeen belang en door zijn optreden het vertrouwen in de sector weet te bewaren. Dit optreden moet risico-gestuurd, proportioneel, consistent en tijdig gebeuren.

Het College speelt een belangrijke rol om zij die blijf geven van slechte auditkwaliteit en -rapportering en de AML-verplichtingen niet naleven, ter verantwoording te roepen en te pogen hun gedrag toekomstgericht te verbeteren en het onderliggend foutief gedrag bij te sturen door herhaling van de inbreuken te voorkomen. Preventieve maatregelen zijn hierbij een belangrijk werkinstrument.

Het College zal alle maatregelen in zijn *toolbox* gebruiken om het door de wetgever beoogde doel te bereiken, en zal indien nodig aan de bevoegde minister bijkomende maatregelen, of de verfijning van bestaande maatregelen, voorstellen.

Wanneer de secretaris-generaal van het College ernstige aanwijzingen vaststelt van het bestaan van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een administratieve maatregel of een administratieve geldboete, kan hij een onderzoeksdossier openen. Vervolgens stelt de secretaris-generaal onderzoeksdaden waarna hij verslag uitbrengt aan het comité van het College. Het comité van het College is bevoegd om in opportuiniteit te beslissen over het gevolg dat het geeft aan de

definitieve onderzoeksverslagen van de secretaris-generaal. Het kan besluiten om de zaak door te verwijzen naar de sanctiecommissie, zelf passende maatregelen op te leggen of de zaak af te sluiten zonder gevolg. Het beoogt daarbij *fairness* en efficiëntie zonder in te boeten op de gewenste resultaten.

Aldus wordt de aanpak verdergezet in lijn met de in 2023 ondernomen acties die hebben geleid tot administratieve boetes en maatregelen uitgesproken door de sanctiecommissie en gepubliceerd op de website van de FSMA¹².

* * *

¹² De beslissingen van de sanctiecommissie op grond van de wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren zijn [hier](#) raadpleegbaar.